

Stratégia SR pre rozvojovú spoluprácu s Afganskou islamskou republikou na roky 2014 - 2018

Zhrnutie

Slovenská republika je súčasťou medzinárodnej donorskej komunity a ako členský štát Európskej únie sa spolupodieľa na systéme poskytovania rozvojovej pomoci. Základným motívom je spoluzodpovednosť za globálny vývoj a finančné, politické a právne záväzky SR. Rozvojová spolupráca patrí medzi štandardné nástroje zahraničnej politiky a je upravená zákonom č. 617/2007 Z. z. o oficiálnej rozvojovej pomoci.¹

Bilaterálna rozvojová pomoc je jedným z komponentov slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA SR), ktorá sa zameriava na vybrané krajiny a regióny s cieľom efektívneho využitia finančných, materiálnych a ľudských zdrojov. Od začiatku realizovania bilaterálnej rozvojovej pomoci (2003) bola jednou z prioritných krajín Afganská islamská republika. Od roku 2003 SR podporila rozvojové projekty pre Afganistan v celkovej hodnote 3,8 mil. EUR. Okrem toho poskytla finančné príspevky na viaceré rozvojové aktivity v krajine², čím sa celkový príspevok pre Afganistan zvýšil na približne 9,3 mil. EUR.

Vnútropolitická stabilizácia Afganistanu môže mať zásadný vplyv na posilnenie stability celého regiónu. SR ako členský štát EÚ a člen širšieho medzinárodného spoločenstva dlhodobo deklaruje pretrvávajúci záväzok k podpore politických procesov, dobrého vládnutia a demokratizácie Afganistanu. Účasť na obnove Afganistanu, podpora jeho stabilizácie a rozvoja bola doteraz nevyhnutnou súčasťou aj vojenskej prítomnosti SR. Vzhľadom na uvedené je Afganská islamská republika dlhodobo zaradená medzi programové krajiny rozvojovej spolupráce SR, čo je potvrdené aj v Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 – 2018.³

Cieľom Stratégie SR pre rozvojovú spoluprácu SR s Afganskou islamskou republikou na roky 2014 – 2018 je posunúť spoluprácu na kvalitatívne vyššiu úroveň, spočívajúcu v programovom a strategicky orientovanom prístupe, založenom na analýze potrieb afganskej spoločnosti a komparatívnych výhodách a skúsenostiach SR v definovaných sektoroch. Stratégia spolupráce vychádza z Afganskej národnej stratégie rozvoja na roky 2008 – 2013 (ANDS – Afghan National Development Strategy)⁴, ktorá je základným dokumentom slúžiacim na realizáciu stratégie znižovania chudoby Afganistanu.

¹ Zákon o oficiálnej rozvojovej pomoci a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

² Podrobnejšie v časti „Doterajšie pôsobenie SR v Afganistane a nadobudnuté skúsenosti“.

³ Prijatá vládou SR 15.1.2014

⁴ ANDS platí aj v aktuálnom období, aktuálnejší dokument vypracovaný afganskou stranou zatiaľ nie je k dispozícii.

Stratégia bola vypracovaná na základe konzultácií so zainteresovanými aktérmi rozvojovej spolupráce SR a odporúčaní mimovládnych organizácií. Obsahuje prehľad doterajších rozvojových aktivít a iniciatív SR v Afganistane a definuje základné princípy, prioritné oblasti a ciele rozvojovej spolupráce SR a Afganistanu v období r. 2014 – 2018. Stratégia aplikuje systematickejší prístup k rozvojovej spolupráci tým, že okrem cieľov definuje aj výsledky, ktoré budú dosiahnuté jednotlivými rozvojovými intervenciami . S cieľom zabezpečiť jej efektívnu realizáciu a zároveň transparentnú kontrolu využitia verejných financií je súčasťou Stratégie aj mechanizmus jej pravidelného monitorovania a hodnotenia.

Vychádzajúc zo Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2014-2018 budú prioritnými oblasťami pre rozvojovú spoluprácu SR s Afganistanom:

1. vzdelávanie – vzdelávanie so zameraním na vstup na trh práce a vlastné podnikanie s dôrazom na ženy a mladých ľudí, odborné vzdelávanie zdravotníckeho personálu a vzdelávanie v poľnohospodárstve a v oblasti efektívnej verejnej správy a dobrého spravovania;
2. poľnohospodárstvo – potravinová bezpečnosť, modernizácia poľnohospodárskeho sektora (produkcia a spracovanie);
3. reforma bezpečnostného sektora – najmä formou finančných príspevkov do multidonorských fondov.

Situačná analýza

Politický, ekonomický a sociálny kontext

Roky 2014 a 2015 budú mať rozhodujúci vplyv na budúci vývoj Afganistanu. Prezidentské voľby v roku 2014 majú mimoriadny význam pre etablovanie legitímneho politického vedenia a pokračujúci proces tranzície. V roku 2015 sa v krajine následne uskutočnia parlamentné voľby.

Rok 2014 sa zároveň stáva začiatkom transformačnej dekády (2015-2024), ktorú odštartuje odovzdanie zodpovednosti za bezpečnosť krajiny zo strany ISAF (International Security Assistance Force) na Afganské národné bezpečnostné sily – ANSF.

Základom angažovania sa širšieho medzinárodného spoločenstva v Afganistane počas transformačnej dekády 2015–2024 zostáva Tokijský rámec (Tokyo Mutual Accountability Framework – TMAF) prijatý v júni 2012, ktorého implementácia je predpokladom politického riešenia dlhodobej bezpečnosti a rozvoja Afganistanu. Medzinárodné spoločenstvo sa prostredníctvom Tokijského rámca zaviazalo poskytnúť Afganistanu v transformačnej dekáde (2015 - 2024) do r. 2015 prostriedky vo výške 16 mld. USD a do r. 2017 udržať podporu na úrovni podpory z poslednej dekády. Afganská vláda sa recipročne zaviazala k progresu v piatich oblastiach: 1) reprezentatívna demokracia a spravodlivé voľby; 2) verejná správa, vláda zákona a ľudské práva; 3) integrita verejných financií a obchodného bankovníctva; 4) vládne príjmy, plnenie rozpočtu a lokálna správa; 5) inkluzívny a udržateľný rast a rozvoj. Dôraz je kladený na pretrvávajúci tlak medzinárodného spoločenstva k napĺňaniu kondicionality rámca, ako aj skoré nadviazanie dialógu s novou vládou, ako základu pre ďalšie plánovanie pôsobenia medzinárodného spoločenstva v krajine.

V rámci bilaterálnych vzťahov EÚ–Afganistan je dlhodobý záväzok angažovania sa EÚ v Afganistane zhmotnený v očakávanej Dohode o spolupráci pre partnerstvo a rozvoj (CAPD).

Dohoda má byť prvým koherentným, právne záväzným dokumentom upravujúcim dlhodobé záväzky spolupráce EÚ s Afganistanom, ktorý pokryje väčšinu sektorov civilnej spolupráce, vrátane rozvoja, obchodu, investícií a ľudských práv.

V krátkodobom a strednodobom horizonte sa pôsobenie EÚ v Afganistane bude odvíjať predovšetkým od Stratégie pôsobenia EÚ v krajine na r. 2014-2016, ktorá nadviaže na Akčný plán z r. 2009. Dokument bude strategickým rámcom pre nevojenskú dimenziu angažovania sa EÚ a ČŠ EÚ v Afganistane a bude definovať ciele, prostriedky, časové rámce a prerozdelenie úloh. EÚ svoju úlohu v Afganistane pre nadchádzajúce obdobie vidí predovšetkým v asistencii pri budovaní vládnych inštitúcií, ktoré pomôžu udržať pokrok dosiahnutý v politickej, ekonomickej, bezpečnostnej a rozvojovej oblasti za ostatné roky.

Okrem EÚ pôsobí v Afganistane ďalších 45 donorov (podľa databázy Ministerstva zahraničných vecí Afganistanu). Najväčšie objemy pomoci popri EÚ poskytujú USA, Nemecko, Veľká Británia a Japonsko. Pomoc týchto donorov je zameraná najmä na posilňovanie inštitúcií, infraštruktúru vrátane energetickej, zdravotníctvo, vzdelávanie, poľnohospodárstvo a potravinovú bezpečnosť (USA); dobrá správa vecí verejných, rozvoj vidieka, sociálnu oblasť (EU); humanitárnu pomoc pre najpostihutejšie skupiny obyvateľov a rekonštrukciu (Nemecko).

Základným princípom pôsobenia medzinárodného spoločenstva v krajine je, že transformačné procesy musia prebiehať na princípe afganského vedenia a vlastníctva. V tejto súvislosti je potrebná najmä podpora afganských inštitúcií v záujme skvalitnenia kapacít, prevzatia zodpovednosti za transformačné procesy vo všetkých oblastiach – vrátane dobrého vládnutia, oblasti bezpečnosti, ekonomického rozvoja až po sociálnu starostlivosť a boj proti chudobe.

Hospodárska situácia Afganistanu sa v posledných rokoch mierne zlepšila hlavne vplyvom medzinárodnej pomoci, či už formou investícií alebo rozvojovej pomoci, ale aj vďaka postupnej obnove poľnohospodárstva a rastu sektoru služieb. Afganistan patrí medzi najchudobnejšie krajiny sveta. Hrubý domáci produkt (HDP) v r. 2013 sa odhaduje na 1100 USD/per capita, hospodársky rast na úrovni približne 10%. Mnohí nezamestnaní žijú pod prahom chudoby s nedostatočným prístupom k základným životným potrebám, pitnej vode a energiám. Inflácia v r. 2013 sa odhaduje na 7,7%.

Na tvorbe HDP sa poľnohospodárstvo podieľa 20%, priemysel 26% a služby 54% (údaje nezahŕňajú produkciu ópia). Krajina je obdarená nerastným bohatstvom, ale nedostatočne fungujúci priemyselný rozvoj a nedostatočná infraštruktúra neumožňujú jeho efektívne využívanie.

Afganistan je poľnohospodárskou krajinou napriek faktu, že len 12% rozlohy krajiny tvorí úrodná pôda a len 6% z nej sa obrába. V posledných rokoch došlo k zvýšeniu poľnohospodárskej produkcie.

Jednou z kľúčových otázok z hľadiska ekonomického a sociálneho rozvoja krajiny je zvyšovanie vzdelanostnej úrovne, ako aj aplikácia nadobudnutých vedomostí v praxi a uplatnenie mladých ľudí na trhu práce. Až 42% obyvateľov je vo veku do 15 rokov, pričom len 28% populácie nad 15 rokov vie čítať a písať.

Dôležitou výzvou je odstraňovanie silných regionálnych a sociálnych disparít a budovanie dostatočnej infraštruktúry. Počet obyvateľov žijúcich na hranici chudoby alebo pod ňou sa v závislosti od provincie pohybuje od 10% až do 70%.

V súčasnosti sa odhaduje, že krajina má vyše 32 mil. obyvateľov. Avšak výkonnosť hospodárstva je silne poznamenaná dlhoročnou deštrukciou, veľkou mierou migrácie obyvateľov a nízkou úrovňou gramotnosti. Až 78,6% obyvateľstva je pracovne spojených s poľnohospodárstvom a len 5,7% pracuje v priemysle, zostávajúcich 15,7% pracuje v službách.

V minulosti produkovalo afganské poľnohospodárstvo dostatok potravín a časť produkcie sa aj vyvážala. Hlavnými plodinami (okrem maku určeného na produkciu ópia) je kukurica, ryža, ovos, pšenica, ovocie, oriešky. Z priemyselných plodín sa pestuje bavlna, tabak, farbiarske moridlá, strukoviny, cukrová repa a iné. Priemysel je z časti naviazaný na poľnohospodársku výrobu, okrem toho sa vyrába textil, nábytok, hnojivá, cement, obuv. Chovajú sa ovce, exportuje vlna, kože. Afganistan má značné zásoby minerálov, rúd a palív vrátane plynu, avšak tie sa nachádzajú prevažne v hornatých a nedostupných oblastiach. Krajina má takisto nedostatočne rozvinutú infraštruktúru a v zimnom období je veľká časť krajiny nedostupná.

Ďalší problém, ktorý výrazne ovplyvňuje situáciu v krajine, predstavujú migranti. Počet návratilcov od roku 2002 po páde Talibanu predstavuje 5,6 mil., ktorí zvýšili populáciu v krajine o 20%. Títo migranti predstavujú potenciálny zdroj konfliktov z dôvodu nedostatočných zdrojov (pôda, voda, trh práce, školstvo, zdravotníctvo a i.).

Afganská národná rozvojová stratégia

Afganská národná rozvojová stratégia na roky 2008 -2013 (ANDES – Afghan National Development Strategy) je komplexným dokumentom a významným míľnikom v úsilí o rekonštrukciu a vybudovanie krajiny zničenej rokmi vojenských konfliktov a Talibanským režimom. Stratégia vychádza z kľúčových medzinárodných dokumentov (Bonnská dohoda, MDGs, Afghanistan Compact). Predstavuje hlavné východiská a ciele pre rozvoj krajiny v oblasti bezpečnosti, správy vecí verejných, budovania základov právneho štátu a ľudských práv, rozvoja hospodárstva a znižovania chudoby a zároveň slúži ako základný dokument pre všetky donorské krajiny. Dokument je východiskom aj pre Stratégiu rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom, keďže žiaden aktuálnejší strategický dokument nie je k dispozícii. *Priority v ANDES vychádzajú z troch hlavných strategických cieľov:*

- **Bezpečnosť** – dosiahnutie stabilizácie a reforiem bezpečnostnej politiky, vytvorenie národnej bezpečnostnej politiky a stratégie, upevnenie práva, boj proti obchodovaniu s narkotikami, zlepšenie osobnej bezpečnosti;
- **Štátna správa, právne normy a ľudské práva** – upevnenie demokratických procesov a inštitúcií, ľudské práva, zodpovednosť vlády sa riadenie vecí verejných, posilnenie verejnej správy a boj proti korupcii;
- **Ekonomický a sociálny rozvoj** – redukcia chudoby, trvalá udržateľnosť prostredníctvom privátneho sektora v rámci trhovej ekonomiky, zlepšenie ukazovateľov ľudského rozvoja, podpora investícií, lepšia alokácia zdrojov.

Výsledkom týchto cieľov by malo dosiahnutie trvalo udržateľného a inkluzívneho rozvoja.

Doterajšie pôsobenie SR v Afganistane a nadobudnuté skúsenosti

Zapojenie SR do rozvojovej spolupráce v Afganistane vyplynulo z medzinárodného postavenia SR, jej politických a ekonomických záväzkov a doterajšej širšej spolupráce s Afganistanom. Z hľadiska efektívnosti poskytovania rozvojovej pomoci v Afganistane budú v ďalších rokoch podporené témy, v ktorých má SR odborné kapacity a skúsenosti, a v rámci ktorých bude možné nadviazať na doterajšie výsledky. Z toho vychádza aj Stratégia SR pre rozvojovú spoluprácu s Afganistanom na roky 2014 – 2018.

Od r. 2003 bolo z prostriedkov ODA SR podporených 23 bilaterálnych rozvojových projektov pre Afganistan v celkovej hodnote vyše 3,8 mil. EUR.

Projekty boli zamerané najmä na zlepšenie úrovne zdravotnej starostlivosti, zvyšovanie kvality všetkých úrovní vzdelávania, podporu sociálno-ekonomického rozvoja a budovanie demokratických inštitúcií, vrátane reformy bezpečnostného sektora (SSR). V rámci týchto bilaterálnych rozvojových projektov SR v Afganistane vybudovala napríklad gastroenterologické centrum v Kábule, príbytky pre utečencov a IDP, laboratórium potravinárskej mikrobiológie a chemického inžinierstva na Kábulskej polytechnickej univerzite, oddelenie urgentného príjmu nemocnice Lodin v provincii Logar, multifunkčné centrum v Kunduze alebo systém vyššieho odborného vzdelávania prostredníctvom akreditovaných študijných programov v provincii Parawan.

Rozvojová pomoc SR Afganistanu zahŕňa popri bilaterálnych projektoch aj širšie spektrum modalít. Patrí medzi ne aj každoročné financovanie štipendií na verejných vysokých školách v SR. V uplynulých rokoch SR každoročne poskytovala Afganistanu dve štipendiá, v r. 2013 sa ich počet zvýšil na 3 a v r. 2014 SR poskytla 6 štipendií (5 pre magisterské a 1 pre doktorandské štúdium). Reagujúc na aktuálnu situáciu v krajine a potreby jej urýchlenej post-konfliktnej obnovy SR poskytla v r. 2013 mimoriadny príspevok do afganského Programu národnej solidarity (Svetová banka) vo výške 1 mil. EUR. V predchádzajúcom období SR odpustila Afganistanu dlh vo výške takmer 3 mil. EUR, vyslala do civilnej časti nemeckého provinčného rekonštrukčného tímu (PRT) v provincii Kunduz dvoch expertov, poskytla pre Afganistan príspevky pre elimináciu obrny (vo výške 40 tis. EUR), materiálnu humanitárnu pomoc v hodnote 100 tis. EUR a i.

Väčšina doterajších projektov bola realizovaná v centrálnom Afganistane v blízkosti Kábulu a tiež v severovýchodnej časti krajiny. Pokiaľ ide o realizátorov projektov, prevažne ide o mimovládne organizácie, ďalej jednu univerzitu a tri podnikateľské subjekty. Najlepšie výsledky dosiahli projekty zamerané na rozvoj vidieka, zdravotníctva a infraštruktúry a podporu vysokoškolského vzdelávania. Veľkým prínosom bola aj účasť na projektoch zo strany Afgancov žijúcich na Slovensku.⁵

Stratégia SR pre rozvojovú spoluprácu s Afganistanom na roky 2014 – 2018

Základný prístup a princípy rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom

Zámerom SR je zohľadniť v čo najväčšej miere pri príprave a implementácii Stratégie SR pre rozvojovú spoluprácu s Afganistanom na roky 2014 – 2018 základné princípy efektívnosti

⁵ Podrobnejšie informácie sú uvedené v evaluačnej správe pre projekty slovenskej ODA v Afganistane, ktorú v r. 2011 financoval Zvereňovací fond SR – UNDP (Evaluation report on projects implemented within the Slovak Official Development Assistance in the Islamic Republic of Afghanistan).

rozvojovej spolupráce. S cieľom posilniť legitimitu rozvojovej stratégie a vlastníctvo afganskej strany SR pri tvorbe tohto programového dokumentu vychádzala z Afganskej národnej rozvojovej stratégie. K harmonizácii a skvalitneniu rozvojovej spolupráce SR by mala prispieť aj efektívna multilaterálna a trilaterálna spolupráca s inými donormi pôsobiacimi v Afganistane. S ohľadom na limitované finančné prostriedky a ľudské zdroje bude SR klásť zvýšený dôraz na synergie a komplementárnosť jednotlivých intervencií v Afganistane. Dôležitou súčasťou všetkých rozvojových intervencií SR v krajine bude budovanie miestnych kapacít.

Sektorové priority a ciele strategického programu

Rozvojová spolupráca SR s Afganistanom vychádza primárne z požiadaviek a potrieb partnerskej krajiny, z aktuálnej situácie bezpečnostnej situácie, doterajších skúseností pri implementácii rozvojových projektov, pričom sa dôraz kladie na udržateľnosť výsledkov, efektívnosť rozvojových intervencií a vlastníctvo na strane prijímateľov pomoci. Vzhľadom na bezpečnostnú situáciu v krajine a obmedzené finančné prostriedky sa SR zameriava na oblasti, v ktorých má komparatívne výhody, dlhodobo dosahuje pozitívnu zmenu a kde rozvojové intervencie môžu priniesť napriek malým finančným alokáciám výraznú a viditeľnú zmenu.

Hlavným sektorom spolupráce bude podpora odborného vzdelávania. Slovenské projekty sa sústreďia najmä na budovanie kapacít. Tematicky toto vzdelávanie môže byť realizované v oblasti poľnohospodárstva, zdravotníctva, technických či prírodných vied, životného prostredia alebo efektívnej verejnej správy a dobrého spravovania. Kľúčovým kritériom by malo byť uplatnenie absolventov na trhu práce a využitie slovenského know-how.

Vychádzajúc zo Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2014-2018 budú prioritnými oblasťami pre rozvojovú spoluprácu SR s Afganistanom:

- vzdelávanie – vzdelávanie so zameraním na vstup na trh práce a vlastné podnikanie s dôrazom na ženy a mladých ľudí, odborné vzdelávanie zdravotníckeho personálu a vzdelávanie v poľnohospodárstve; efektívnej verejnej správy a dobrého spravovania;
- poľnohospodárstvo – potravinová bezpečnosť, modernizácia poľnohospodárskeho sektora (produkcia a spracovanie);
- reforma bezpečnostného sektora – najmä formou finančných príspevkov do multidonorských fondov.

Geografické zameranie

Slovenské rozvojové aktivity by sa mali aj v budúcnosti sústreďovať v troch oblastiach, v ktorých SR doteraz pôsobila: severovýchod (Kunduz), stredovýchod (Kábul, Kapisa, Parwan, príp. tiež Laghman a Nangarhar) a západ (Herát). Pri výbere projektov sa vždy zohľadňuje aktuálna bezpečnostná situácia v regiónoch, kde majú byť predkladané projekty implementované.

Ciele strategického programu

Hlavný cieľ 1:

Podpora vzdelávania

Špecifické ciele:

- *Odborné vzdelávanie žien a dievčat*
- *Špecializované odborné vzdelávanie (najmä pedagogické, zdravotné, poľnohospodárske a v oblasti verejnej správy a dobrého spravovania)*
- *Podpora vysokoškolského štúdia (vrátane odbornej spolupráce univerzít)*
- *Vzdelávanie marginalizovaných skupín (presídlenci, ženy, deti, zdravotne postihnutí a pod.)*

Vzdelanie je základným predpokladom pre udržateľný rozvoj afganskej spoločnosti. Za vlády Talibanu bolo vzdelanie ťažko dostupné a silne ovplyvňované náboženskými dogmami. Ženy v tomto období prakticky nemali prístup k vzdelaniu. Vysokú koreláciu chudoby a gramotnosti potvrdzuje aj Afganská národná rozvojová stratégia (ANDS). V súčasnosti je bezplatný prístup ku vzdelaniu pre všetkých občanov garantovaný afganskou ústavou. Ústava tiež ukladá štátu povinnosť navrhnuť a implementovať efektívne programy pre vyvážené šírenie vzdelania v celom Afganistane (článok 43).

Výsledok (merateľný výsledok v rámci každého špecifického cieľa):

- Výsledok č. 1: Zlepšenie kvality akademického vzdelávania na štátnych odborných a vysokých školách.
- Výsledok č. 2: Zavedenie základných štandardov pre zvyšovanie kvalifikácie pedagógov pre odborné a vyššie vzdelávanie.
- Výsledok č. 3: Zlepšenie odborných zručností pedagógov pre rôzne typy odborných vzdelávacích zariadení, ako aj pre rôzne stupne týchto zariadení.
- Výsledok č. 4: Zlepšenie podmienok pre vysokoškolské štúdium a pre špecializované odborné vzdelávanie (budovanie knižníc, dodanie zariadení a prístrojov pre odbornú výučbu, dodanie medicínskych prístrojov pre univerzitné nemocnice, zvýšenie kapacity vzdelávacích inštitúcií).
- Výsledok č. 5: Zvýšenie odbornej a kvalifikačnej úrovne pracovníkov v oblasti zdravotníctva a technických odvetví a vo verejnej správe.

Hlavný cieľ 2:

Podpora rozvoja poľnohospodárstva

Špecifické ciele

- *Zaistenie potravinovej bezpečnosti*

- *Modernizácia poľnohospodárskeho sektora (s dôrazom na produkciu a spracovanie)*
- *Socioekonomický rozvoj vidieckych oblastí*
- *Vzdelávanie so zameraním na efektívne využívanie základných zdrojov na prežitie (využitie pôdy, prírodných surovín a spracovanie potravín, ochrana zdrojov a ochrana životného prostredia, a pod.)*

Podpora rozvoja poľnohospodárstva je nevyhnutná pre zabezpečenie inkluzívneho a udržateľného rozvoja vidieckych komunít (vyše 70 % populácie) a pre stimuláciu integrácie vidieckych komunít do národného hospodárstva Afganistanu. Poľnohospodársky sektor zamestnáva 78,6 % pracovnej sily. Popri zlepšení využívania dostupných zdrojov si uvedené vyžaduje aj rozšírenie a komercializáciu poľnohospodárskej produkcie, čo by viedlo k vytváraniu pracovných miest a generácii príjmov. Osobitný dôraz bude kladený na podporu chudobných oblastí a najzraniteľnejších skupín obyvateľstva. Dôležitou súčasťou spolupráce v danej oblasti bude zabezpečenie environmentálnej udržateľnosti aktivít.

Výsledok (merateľný výsledok v rámci každého špecifického cieľa):

- Výsledok č. 1: zlepšenie využívania úrodnej pôdy na zabezpečenie základných potravín, zefektívnenie chovu dobytky
- Výsledok č. 2: spracovanie poľnohospodárskych plodín a živočíšnej produkcie na produkty s vyššou pridanou hodnotou, rozvoj podnikania s produktmi poľnohospodárskej výroby so zameraním na podporu malých farmárov a zraniteľných skupín obyvateľstva (ženami vedené domácnosti, presídľenci, etnické menšiny a pod.)
- Výsledok č. 3: zlepšenie situácie vo využívaní dostupných vodných zdrojov (pitná voda, zavlažovanie, a pod.), zvýšenie povedomia vidieckeho obyvateľstva o ochrane životného prostredia a metódach, ktoré prispievajú k stabilite a udržateľnosti v oblasti využívania zdrojov (voda, pôda, nerastné suroviny, a pod.)
- Výsledok č. 4: zvýšenie úrovne vzdelania obyvateľstva (najmä vidieckeho) v oblastiach zameraných na rozvoj zručností potrebných na zabezpečovanie základných životných potrieb

Hlavný cieľ 3:

Reforma bezpečnostného sektora

Aktivity v rámci reformy bezpečnostného sektora budú podporené najmä formou finančných príspevkov do multidonorských fondov. Na samite NATO v Chicagu (20.-21.5.2012) sa SR zaviazala prispievať k financovaniu udržateľnosti afganských národných bezpečnostných síl po roku 2014 formou poskytnutia finančného príspevku v celkovej výške 1,5 mil. USD na roky 2015 – 2017 (t.j. 0,5 mil. USD ročne). Financovanie afganských národných bezpečnostných síl (Afghan National Security Forces – ANSF) by malo prebiehať prostredníctvom dvoch už existujúcich fondov NATO (ANA Trust Fund) a UNDP (Law and Order Trust Fund – LOFTA) a ďalších bilaterálnych programov. Presný mechanizmus ako aj

finančné zabezpečenie plnenia záväzku SR nie sú zatiaľ definované a budú predmetom konzultácií medzi zainteresovanými rezortmi (MZVaEZ SR, MO SR, MV SR) v roku 2014.

Prierezové priority

V aktivitách rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom v období 2014 – 2018 budú v súlade so Strednodobou stratégiou rozvojovej spolupráce SR na roky 2014-2018 uplatňované nasledovné prierezové priority:

- **Ochrana životného prostredia/zmena klímy** – integrácia témy ochrany životného prostredia a zmeny klímy do rozvojovej spolupráce je nevyhnutná pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja partnerských krajín. V súlade so záväzkami SR v oblasti zmierňovania dopadov zmeny klímy a posilňovania adaptácie na zmenu klímy, ako aj v oblasti ochrany biodiverzity v rozvojových krajinách, bude SR venovať zvýšenú pozornosť tejto téme.
- **Rodová rovnosť** – podpora rovnosti pohlaví a predovšetkým posilnenie postavenia žien sú kľúčové pre znižovanie chudoby, hospodársky rast a sociálny rozvoj.
- **Dobrá správa vecí verejných** – zodpovedný, výkonný a efektívny vládny sektor, nezávislé súdnictvo, právny štát, efektívna a spravodlivá verejná správa sú základnou podmienkou pre komplexný rozvoj každej spoločnosti.
- **Ľudské práva a ľudská dôstojnosť** - rešpektovanie ľudských práv a posilnenie úlohy občianskej spoločnosti pri presadzovaní ľudských práv a demokratických reforiem budú stáť v centre pozornosti.

Implementácia strategického programu

SR bude mať pri implementácii Stratégie k dispozícii nasledovné nástroje a modality, zadefinované v Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2014-2018:

blokové dotácie v rámci programu rozvojových intervencií, malá dotačná schéma, finančné príspevky poskytované ZÚ SR (mikrogranty), dodávanie tovarov a služieb, CETIR (Centrum na odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem), podpora začínajúcich podnikateľských partnerstiev (Start Up), trilaterálna spolupráca, finančné príspevky, nástroj spolupráce SR a UNDP, Fond technickej spolupráce SR a EBOR.

V praxi budú v Afganistane využívané najmä tie modality, ktoré boli v doterajšom pôsobení overené ako efektívne a ktoré sa dajú reálne uplatniť vzhľadom na bezpečnostnú situáciu v krajine - najmä blokové dotácie v rámci programu rozvojových intervencií, malá dotačná schéma, trilaterálna spolupráca a finančné príspevky.

Monitorovanie a hodnotenie

Dôležitým komponentom rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom je systém pravidelného monitorovania a hodnotenia na programovej aj projektovej úrovni, ktorý umožní posúdiť

efektívnosť využitia prostriedkov ODA SR. Tento systém zároveň poskytne transparentnú kontrolu a zhodnotenie implementácie programovej Stratégie, efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov a dopadov rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom. Hodnotiace mechanizmy na programovej aj projektovej úrovni umožnia získať spätnú väzbu z realizácie rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom, na základe ktorej bude možné určiť jej ďalšie smerovanie.

Hodnotenie (evaluácia) rozvojových intervencií bude vychádzať z plnenia stanovených cieľov. MZVaEZ SR každoročne vyhodnocuje realizované rozvojové aktivity a ich sumár je súčasťou Správy o oficiálnej rozvojovej pomoci SR za predchádzajúci rok (schvaľuje vláda SR). Údaje a potrebné informácie na monitorovanie pokroku v prioritných oblastiach vychádzajú z vládnych zdrojov partnerských krajín ako aj z naratívnych správ z projektov SlovakAid, výsledkov monitoringu a pod. V r. 2016 bude vykonané priebežné hodnotenie Stratégie. Nezávislí experti následne pripraví hodnotiacu správu s odporúčaniami a prípadnými korektívnymi návrhmi. Po ukončení implementácie programovej Stratégie v r. 2018 sa uskutoční záverečné hodnotenie s cieľom objektívne posúdiť dopady rozvojovej spolupráce SR s Afganistanom, a to najmä z pohľadu konečných príjemcov. Realizácia monitorovacích a hodnotiacich aktivít v Afganistane však bude podmienená aktuálnou bezpečnostnou situáciou.

Projektová úroveň

Nepřítomnosť zastupiteľského úradu SR v Afganistane a bezpečnostná situácia neumožňujú pravidelné monitorovanie a hodnotenie projektov ODA SR v tejto krajine. Napriek tomu sa bude ZÚ Teherán v spolupráci so SAMRS snažiť vykonávať pravidelné monitorovanie tak, aby bol každý projekt implementovaný v rámci tohto programu, monitorovaný minimálne jedenkrát za obdobie jeho realizácie, pokiaľ to umožnia finančné podmienky a kapacity.

Kontrolu realizácie projektových aktivít a efektívneho vynakladania finančných prostriedkov vykoná SAMRS v súlade s internými predpismi vzťahujúcimi sa na pravidlá a postupy pri žiadaní, schvaľovaní a použití dotácie/finančného príspevku vrátane určenia spôsobu jeho vyúčtovania v zmysle platných právnych predpisov SR.